

*Regeringens budgetproposition 2017
ur ett studentperspektiv*

Sveriges förenade studentkårer granskar regeringens budget

SFS
Sveriges förenade studentkårer

Sveriges förenade studentkårer är en
sammanslutning av studentkårer som
representerar 275 000 studenter och doktorander
vid Sveriges universitet och högskolor.

Utredare: Sebastian Lagunas Rosén

Utgiven av Sveriges förenade studentkårer,
Stockholm 2016

Kontakt: Anna Wallgren, press- och
kommunikationsansvarig

Telefon: 076-544 01 09

Växel: 08-54 57 01 00

anna.wallgren@sfs.se

www.sfs.se

Innehåll

Förord	4
1. Högre utbildning	5
Fler platser i lärar- och förskollärarytbildningarna	5
Bedömning och komplettering av utländska utbildningar	5
Saknas: Satsningar på pedagogik och utbildningskvalitet	6
Saknas: Ett hållbart system för resurstilldelning	7
2. Forskning	8
Ökade anslag till forskning	8
Tryggare forskarutbildningar och tydligare karriärvägar	9
Saknas: Balans mellan utbildning och forskning	9
”Kunskapslyftet” och rätt till Komvux	10
3. Möjligheter att börja studera	12
Saknas: Slopade studieavgifter	12
Högre inkomsttak för bostadsbidraget	13
4. Studenternas levnadsvillkor	14
Löfte att förbättra sjukförsäkringen för studenter	14
Saknas: Seriosa satsningar på bostäder för studenter	14
Saknas: Ett studiemedel som täcker kostnaderna	15
Sammanfattning	16

Förord

Regeringens mål för budgetområdet utbildning och universitetsforskning är övergripande hög kvalitet, internationellt sett hög kvalitet och effektivitet. Men vad är kvalitet inom högre utbildning? Det är ett begrepp som är svårt att ringa in, men för SFS så måste det innefatta några saker: God kvalitet inbegriper att utbildningen förmedlar kunskaper som är användbara för studenten, att kunskaperna har hög relevans för det ämne studenten har valt att studera och att kunskapen förmedlas med hjälp av god pedagogik, så att alla studenter som blivit antagna till utbildningen kan tillgodogöra sig den. Särskilt högre utbildning måste dessutom förmedla kunskaper och färdigheter som studenterna kan använda inom olika områden, för olika syften och i olika sammanhang. En högre utbildning ska ge kunskaper som är generella, dynamiska och levande. För att ha hög kvalitet måste högre utbildning vara mycket mer än ett kortsiktigt verktyg för arbetsmarknaden.

Sedan länge kämpar landets studenter för att få en utbildning som bättre lever upp till dessa kvalitetsaspekter och vi menar att varje student har rätt till en kvalitetsdriven utbildning. Vi har arbetat aktivt med att lyfta vikten av god pedagogik, bred användbarhet och långsiktighet. Men vi arbetar också för att öka tillgången till högre utbildning, eftersom vi är övertygade om att ju fler som kan nära sina förmågor, desto bättre gror demokrati, jämställdhet och välfärd. God utbildning kommer individen till nytta, men den stärker också hela samhället.

Regeringens budgetproposition innehåller satsningar på forskning och flera olika utbildningar. Den främjar också akademins möjligheter att verka som en positiv kraft för integration. Propositionen stärker tryggheten för forskarstudenter och ger löften om att förbättra villkoren för den som studerar och blir sjuk. Men propositionen innehåller inga förslag om att förbättra pedagogiken, den akademiska friheten eller möjligheten att studera för de som har behörighet men saknar bostad eller ekonomiska förutsättningar. Den innehåller få förslag om hur akademien kan bidra till demokrati, jämställdhet och välfärd. Det budgetpropositionen däremot innehåller är en tydlig signal om att dagens studenter inom högre utbildning inte är prioriterade av de som är ytterst ansvariga för landets välfärd.

Regeringen har i budgetpropositionen 2017 lagt fram flera bra förslag. Men regeringen har inte visat att de delar SFS grundläggande syn på värdet i högre utbildning, vare sig för enskilda individer eller för samhället i stort. Vi förväntar oss att 2017 blir det år då regeringen byter riktning och börjar närma sig dessa värden.

Caroline Sundberg
Ordförande
Sveriges förenade studentkårer

Charlotta Tjårdahl
Vice ordförande
Sveriges förenade studentkårer

SFS

1. Högre utbildning

Fler platser i lärar- och förskollärarytbildningarna

Regeringen föreslår att tillföra 970 nya platser i lärar- och förskollärarytbildningarna. Tillskottet av utbildningsplatser följer en utbyggnadsprocess som påbörjades 2015 och beräknas pågå fram till 2019. Satsningen innefattar utbildningar till förskollärare, grundlärare, ämneslärare samt kompletterande utbildning. Sett till kostnaden, 54 miljoner, är det budgetens största satsning mot universitets- och högskoleutbildning.

Vad tycker SFS?

Regeringen är tydlig med att satsningens syfte är att stävja bristen på behöriga lärare inom skolan. Alltså är syftet att hantera en kompetensbrist som finns utanför akademien. Med det i åtanke är det svårt att betrakta förslaget som en satsning på akademien eller högre utbildning som sådan. Men vid sidan av det tveksamma syftet vill vi nämna ett djupare problem: Satsningen är för detaljstyrd. Regeringen borde lita mer på att lärosätena har kompetens att själva avgöra vilka utbildningar de ska erbjuda. Lärosätena själva bör även kunna bestämma om antalet utbildningsplatser ska öka eller om resurserna istället ska användas för att förbättra utbildningarna med de platser som redan finns. SFS anser att den statliga styrningen av lärosätenas utbud ska vara begränsad till prövningar av examensrätter. När politiken börjar styra utbudet så tummar den på akademins frihet. Politisk styrning har sällan samma långsiktighet som styrning från de sakkunniga inom akademien.

Bedömning och komplettering av utländska utbildningar

Regeringen föreslår att 15 miljoner tillförs Universitet- och högskolerådet (UHR) för att stärka deras arbete med bedömning av utländska utbildningar. Förslaget motiveras dels med att efterfrågan på sådana bedömningar har ökat, dels med att UHR behöver ytterligare resurser för att kunna bedöma utbildningar även i fall där dokumentationen har vissa brister.

Tillsammans med frågan om bedömning av högre utbildning föreslår regeringen att kompletterande utbildningar ska få mer resurser. Genom kompletterande utbildningar kan personer som redan har en utländsk examen få de kunskaper som krävs för att ta ut en motsvarande svensk examen. Kompletterande utbildningar kan även syfta till att personer med en utländsk utbildning ska få behörighet att utöva sitt yrke i Sverige. Regeringen gör tydligt att språkkunskaper ofta utgör en viktig del av den kompletterande utbildningen, varför en väsentlig del av resurstillskottet torde kunna gå till just språkutbildning.

Vad tycker SFS?

Bra! Det är inte konstigt att behovet av bedömningar av utländska utbildningar ökar när många människor nyligen har flytt till Sverige. Det är positivt för enskilda individer såväl som för samhället i stort att personer snabbare kan få möjlighet att dra nytta av sina utbildningar. Behovet av att kunna bedöma utbildningar även när dokumentationen brister blir särskilt aktuellt när dokument och intyg har försvunnit och är omöjliga att begära ut för många som flytt från krigsdrabbade områden.

Akademin har stora möjligheter och ett stort ansvar i att vara övriga samhället behjälpligt i det svenska mottagandet av människor på flykt. Akademinns integrationsansvar handlar dels om att inkludera människor i den egna verksamheten oavsett deras bakgrund och förutsättningar, dels om att på ett adekvat vis kunna validera och även komplettera nyanländas tidigare akademiska utbildningar. Det är mycket positivt att både UHR och lärosätena får bättre förutsättningar för att ta detta ansvar.

Saknas: Satsningar på pedagogik och utbildningskvalitet

Regeringen avsätter inga pengar för att stärka utbildningskvaliteten eller pedagogiken i högre utbildning. Utbildningar som har ont om resurser kommer alltså att ha det även i fortsättningen. Därmed kommer studenter inom en del utbildningar fortfarande ha dåliga möjligheter till lärarkontakt och olika former av stöd. Dessutom kommer många lärare ha fortsatt svårt att hinna med sina uppgifter, varför det nödvändiga arbetet med att planera, förbereda och följa upp utbildningsmoment riskerar att hastas igenom på ett sätt som påverkar utbildningskvaliteten negativt. Vi menar att den grundläggande principen måste vara att alla utbildningar ska hålla en hög kvalitet, vilket bland annat innefattar att alla studenter måste kunna tillgodogöra sig utbildningen baserat på sina pedagogiska behov. Den principen måste tas på allvar.

Det bör nämnas att Universitetskanslersämbetet (UKÄ) i dagsläget utvecklar ett nytt system för kvalitetssäkring av högre utbildning. SFS både följer och är aktivt involverade i arbetet. I UKÄ:s uppdrag ingår att det nya systemet ska vara kvalitetsdrivande. Vi ser än så länge positivt på utvecklingen och hoppas att det nya systemet kommer bidra till att stärka utbildningskvaliteten så som avses.

Vi tror dock att det inom alla utbildningsområden kommer vara fortsatt svårt att upprätthålla en god utbildningskvalitet med dagens ersättningsnivåer. Därför hade vi velat se en tydlig satsning på pedagogik och kvalitet. En sådan satsning behöver innefatta alla utbildningar, men det kan vara motiverat att ge särskilt stöd till de områden som i nuläget är mest eftersatta.

Saknas: Ett hållbart system för resurstilldelning

Budgetpropositionen innehåller ingen antydning om att regeringen ser några brister i dagens resurstilldelningssystem. Men det nuvarande systemet för resurstilldelning har negativa - och ofta påtalade - effekter på utbildningskvaliteten. Två problem är särskilt viktiga att nämna.

För det första räknas inte utbildningsanslagen upp i takt med de faktiska kostnadsökningarna. Den främsta förklaringen till detta är att de årliga uppräkningsarna görs med ett produktivitetsavdrag, som i sin tur motiveras av att undervisningen ständigt ska bli mer effektiv. Men utbildning är en arbetsintensiv process med lite utrymme för effektiviseringar och konsekvensen av produktivitetsavdraget blir istället att lärartätheten minskar och kvaliteten försämras. Problemet beror också delvis på att uppräkningsarna inte tar tillräcklig hänsyn till ökade kostnader för exempelvis lokaler.

För det andra är en stor del av utbildningsmedlen prestationsbaserade. Det innebär att lärosätena inte får fullt betalt för alla studenter som går en utbildning, utan bara för de som lyckas avsluta den. Det uppenbara syftet med en sådan princip är att ge lärosätena incitament att hjälpa studenterna att klara av sina utbildningar. Tyvärr leder det till att ju färre studenter som lyckas genomföra en utbildning, desto mindre pengar får lärosätet för att kunna förbättra den.

Dessa två problem borde tillsammans utgöra tillräckliga skäl för att regeringen ska tillsätta en utredning i syfte att ta reda på hur resurstilldelningssystemet kan förbättras. Systemet har dock ytterligare problem, såsom att medel ofta omfördelas genom politiska beslut - vilket är oförutsägbart och ger lärosätena sämre långsiktighet och mindre autonomi. På det stora hela finns det mycket som talar för att resurstilldelningssystemet bör revideras. Vi beklagar att problemet över huvud taget inte uppmärksammas i budgetpropositionen. Vi begär att regeringen utreder saken snarast.

2. *Forskning*

Ökade anslag till forskning

I budgetpropositionen föreslås en höjning av forskningsanslagen med 390 miljoner kr för 2017 samt ytterligare höjningar under de nästkommande tre åren. Av höjningarna avses 15 miljoner gå till basanslagen och delas alltså ut direkt till lärosätena.

Resterande 355 miljoner fördelas mellan olika myndigheter och råd, vilka i sin tur delar ut pengarna baserat på ansökningar. Av dessa är 40 miljoner avsedda för att stärka forskningen inom samhällsvetenskap och humaniora. 10 miljoner avsätts till forskarskolor i anknytning till lärar- och förskollärarytbildningarna. Därutöver tycks åtminstone 76,5 miljoner kr avsedda för ytterligare specifika områden eller projekt, men denna summa kommer inte att vara helt fastställd förrän regeringen presenterar sin forskningspolitiska proposition senare i höst.

Vad tycker SFS?

Vi tycker att det är bra att regeringen satsar på forskning. Vi menar dock att fördelningen mellan basanslag och ”sökbara” anslag är under all kritik samt att anslagen är för detaljstyrda.

Den ojämna fördelningen mellan basanslag och de anslag som fördelas efter ansökningar är problematisk av flera skäl. För det första talar mycket för att redan etablerade forskare med starka meriter har större chanser att bli beviljade anslag när de söker. Det leder det till att mindre meriterade forskare ofta blir beroende av att arbeta inom de forskningsprojekt som leds av personer med längre erfarenhet, vilket kan missgynna självständigheten och göra det svårt att framföra saklig kritik mot äldre kollegor. Därutöver så leder den här mekanismen till att anslagen koncentreras till de lärosäten som redan bedriver mycket forskning. Många mindre högskolor får då en svag forskningsanknytning, samtidigt som mer forskningsintensiva lärosäten får svårt att upprätthålla en god balans mellan akademins uppdrag att både forska och utbilda. Om forskningsstatsningen istället hade prioriterat högre basanslag skulle pengarna fördelas jämnare mellan alla forskare och lärosäten. Det skulle motverka de problem som det nuvarande förslaget riskerar att medföra.

Vi är också kritiska till att regeringen i stor utsträckning detaljstyr anslagen. Vår åsikt är att lärosäten och enskilda forskare bör ha stort inflytande över vilken forskning som bedrivs. Detta är kopplat till vår uppfattning att lärosätena själva bör ha större inflytande över vilka utbildningar de ger. Eftersom all undervisning måste ha en stark anknytning till forskning måste lärosätena själva få avgöra både vilken forskning och undervisning de ska bedriva.

Vi är dock delvis positiva till satsningen på forskning inom samhällsvetenskap och humaniora samt forskningsskolorna i anslutning till lärar- och förskolläraryt utbildningarna. Förslaget är bra i och med att det ger resurser åt forskning som länge har missgynnats. Vi skulle dock föredra ökade basanslag.

Tryggare forskarutbildningar och tydligare karriärvägar

I budgetpropositionen nämns Forskarkarriäretredningen, som bland annat innehåller förslag som syftar till att förtydliga forskares karriärvägar och förbättra villkoren för doktorander och yngre forskare. Däribland finns förslag om att avskaffa utbildningsbidraget för doktorander, att alla doktorander ska anställas när de har högst tre år kvar av sin utbildning och att införa en enhetlig tjänst som biträdande lektor som ett tydligt steg efter doktorandstudier. Regeringen uppger att de för närvarande bereder utredningens förslag om lag- och regeländringar och kommer att återkomma om frågan i den forskningspolitiska propositionen senare i år.

Vad tycker SFS?

SFS har tidigare uttalat sig om förslaget, men det är värt att upprepa de viktigaste punkterna. Vad gäller tydligare karriärvägar är vi positiva, då det är ett sätt att minska antalet osäkra anställningar inom akademien. Förslaget om att göra forskarutbildningarna tryggare går i rätt riktning, men vi skulle gärna se att det var vassare. Att utbildningsbidraget avskaffas är ett bra första steg, men många doktorander är fortfarande beroende av stipendier. Därför är det som andra steg bra att doktorander garanteras en anställning. I förslagets nuvarande form riskerar dock doktorander att befinna sig i en otrygg situation den första tiden, varför tidsgränsen bör ersättas av ett krav på att alla doktorander ska anställas den dag de påbörjar utbildningen. Ytterligare ett steg för att öka tryggheten vore att ge utländska doktorander rätt till uppehållstillstånd på samma sätt som övriga anställda. Vi hoppas att regeringen kommer att ta dessa möjligheter i beaktning.

Saknas: Balans mellan utbildning och forskning

De statliga anslagen till forskning fortsätter att öka. Det är i sig bra. Det är däremot problematiskt att utbildningsanslagen inte ökar i samma utsträckning. Därigenom förstärks den obalans som länge rådit mellan utbildning och forskning. I budgetpropositionen tyder dock ingenting på att regeringen är medveten om problemen med en sådan obalans. Men obalansen är problematisk för akademien som helhet - och inte minst för forskningen som sådan. Vi vill här belysa problemet i hopp om att regeringen tar hänsyn till det i sin forskningspolitiska proposition.

I nuläget tenderar de redan forskningstunga lärosätena att dra till sig mer externa anslag och således öka mängden forskning i förhållande till hur mycket utbildning de bedriver. Detta kan skapa en brist på undervisningsmöjligheter för forskarna och de forskarstuderande på dessa lärosäten. En sådan brist kan i sin tur leda till att många forskare får alltför lite erfarenhet av undervisning, vilket försvårar deras rörlighet och karriärvägar.

Samtidigt som vissa lärosäten drar till sig mer forskningsanslag så får andra lärosäten en mindre andel forskningsanslag i relation till hur mycket utbildning de bedriver. Detta får motsatt effekt: De forskare som jobbar på sådana lärosäten kan ha goda möjligheter att undervisa, men den forskning som bedrivs riskerar att bli lidande. Detta beror dels på att de inte kan avsätta tillräckligt mycket tid, dels på att forskning är en social process som ofta gynnas av att forskaren är verksam bland andra.

Få lärosäten tycks idag ha balans mellan utbildning och forskning. Sett till anslagen domineras två tredjedelar av lärosätena av undervisning, medan en tredjedel av lärosätena domineras av forskning. De forskningstunga lärosätena är dock i regel större och mer anslag går till forskning än till utbildning sett till hela landet. Det är visserligen svårt att säga exakt vilken fördelning mellan utbildning och forskning som utgör en balans, men de flesta lärosäten har så ojämn fördelning att det är rimligt att anta att obalans är vanlig. Detta kommer sannolikt påverka utbildningskvaliteten över tid. Och därmed medför det också, ganska uppenbart, att rekryteringsbasen för nya lovande forskare riskerar att krympa.

De två mest direkta sätten att komma till rätta med obalansen vore att öka anslagen för utbildning samt att fördela forskningsanslagen jämnare mellan olika lärosäten. Även andra lösningar är möjliga. Vi hoppas, återigen, att regeringen uppmärksammar frågan senare i höst.

”Kunskapslyftet” och rätt till Komvux

Regeringen driver sedan tidigare utbildningssatsningen ”kunskapslyftet”. Det främsta syftet med satsningen uppges vara att stärka människors kompetens utifrån vilka kunskaper som kan behövas på arbetsmarknaden. Mycket av satsningen är riktad mot yrkesutbildningar. Därutöver finns i budgetpropositionen ett förslag om att införa en rätt till behörighetsgivande utbildning inom Komvux. Den behörighet som avses gäller både högre utbildning och yrkeshögskolan. Regeringen avser att lämna en separat proposition gällande detta förslag, vilket innebär att det inte påverkas av huruvida budgetpropositionen röstas igenom.

Vad tycker SFS?

Förslaget om att införa en rätt att läsa in behörighet på Komvux är bra. Att ge människor möjlighet att läsa in behörighet senare i livet är ett viktigt steg mot att göra högre utbildning tillgänglig för alla. Dessutom torde förslaget leda till en bredare rekrytering, då vissa sociala faktorer påverkar vilka som lyckas skaffa högskolebehörighet redan i gymnasiet.

3. Möjligheter att börja studera

Saknas: Slopade studieavgifter

Inför höstterminen 2011 infördes studieavgifter för studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz. Samtidigt inrättades fler möjligheter till stipendier riktade till studenter från vissa länder. En del av dessa stipendier räknas till utgiftsområdet Internationellt bistånd. Den totala kostnaden för stipendierna är mindre än hälften av de kostnader som staten sparade genom att införa studieavgiften. Under 2016 har regeringen gett Universitetskanslersämbetet i uppdrag att utreda konsekvenserna av studieavgifterna för internationella studenter. SFS anser att alla har rätt till kostnadsfri högre utbildning, varför vi upprepade gånger har motsatt oss studieavgifterna. Det är en grundläggande princip som inte får tummas på.

Högre inkomsttak för bostadsbidraget

Inkomstgränsen för prövning av rätten till bostadsbidrag för barnfamiljer ska höjas från 117 000 kr till 127 000 kr för ensamstående och från 58 500 kr till 63 500 kr för makar. Detta påverkar inte de studenter som lever på enbart studiemedel, eftersom dessa studenter redan tidigare var berättigade till bostadsbidrag. Däremot innebär det att fler studenter kan få bostadsbidrag trots att de har fler inkomster från exempelvis extrajobb.

Vad tycker SFS?

Allt fler studenter har höga boendekostnader, bland annat eftersom hyrorna på nybyggda studentbostäder numera är förhållandevis höga. Därför är det bra att fler ska kunna få bostadsbidrag. Däremot omfattar förslaget bara de studenter som har förstahandskontrakt, vilket innebär att det växande antal studenter som bor i andrahand eller inneboende inte får ta del av denna positiva förändring. Dessutom så kvarstår flera andra hinder för studenter som skulle behöva bostadsbidrag. Det är exempelvis svårt för den som jobbar extra att påförhand uppskatta sin årslön och många upplever bidraget och ansökan så krånglig att de avstår från pengar de faktiskt har rätt till. Så även om förändringarna av bostadsbidraget går i rätt riktning måste det framför allt bli tillgängligt för fler studenter och inte villkoras med orättvisa och verklighetsfrånvända krav.

4. Studenternas levnadsvillkor

Löfte att förbättra sjukförsäkringen för studenter

Budgetförslaget innehåller följande skrivelse angående sjukförsäkring för studenter: ”Det är ett prioriterat arbete för regeringen att stärka studerandes skydd vid sjukdom. Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (SOU 2015:21) lämnade flera förslag till förbättringar för studerande. Frågan om förbättrade åtgärder för studerande vid sjukdom bereds inom Regeringskansliet. Regeringen avser att återkomma i frågan under mandatperioden.” I den refererade utredningen föreslås bland annat att studenter ska kunna vara sjukskrivna på deltid (s. 281). Dessutom föreslås att rehabiliteringsansvaret ska förtydligas, samt att antalet karensdagar ska minskas från dagens 30 (s. 282).

Vad tycker SFS?

Bra, men skynda! SFS har i flera år arbetat för att studenter ska ha en fullgod sjukförsäkring. Vi har bland annat framfört fyra krav:

- Sänk antalet karensdagar från 30 till 7.
- Låt studenter kunna vara sjukskrivna på deltid.
- Förtydliga rehabiliteringsansvaret.
- Koppla sjukförsäkringen till studier - inte till studiemedel.

De tre första kraven behandlas som synes positivt i den refererade utredningen, vilket vi uppskattar. Utredningen menar dock att studiemedlet fortsatt bör vara kopplat till studiemedel, vilket innebär att den som finansierar sina studier med exempelvis sparade pengar inte kommer att omfattas av sjukförsäkringen enligt förslaget. Men tre av fyra krav är en bra början och det är positivt att regeringen visar att de arbetar med frågan. Vi hoppas att regeringen genomför de föreslagna åtgärderna snarast och tänker om när det gäller huruvida sjukförsäkring ska vara kopplat till studiemedel eller studier. Självklart ska studenters sjukförsäkring kopplas till studier.

Saknas: Seriösa satsningar på bostäder för studenter

År efter år rapporterar vi om hur studenter tvingas avstå från högre studier på grund av att de inte hittar någonstans att bo. Bristen på bra bostäder leder även till att många studenter tvingas söka sig till undermåliga alternativ som sista utväg för att över huvud taget kunna studera. Detta innebär att många i praktiken inte kan utöva sin rätt att ta del av högre studier. Det innebär också att många studenter bor så

dyrt att de måste komplettera studiemedlet med extrajobb. SFS menar att alla som uppfyller behörighetskraven ska ha rätt och möjlighet att delta i högre utbildning och att ingen ska behöva sysselsätta sig mer än heltid. Det är därför ett allvarligt problem att bostadsbristen för studenter fortsätter att vara hög.

Regeringen föreslår att satsa 55 miljoner på regelförändringar och utbildning i syfte att snabba på bostadsbyggandet. De vill även lägga ytterligare 500 miljoner på investeringsstödet ”för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande”. Den första summan om 55 miljoner måste dock anses låg i sammanhanget. Att bygga ut investeringsstödet är visserligen bra. Men under 2016 beräknas knappt 800 miljoner av de budgeterade 2 000 miljonerna faktiskt gå åt, så det är oklart om den extra summan kommer att göra någon större nytta med investeringsstödet befintliga utformning. Det är över huvud taget svårt att se satsningarna som seriösa försök att komma till rätta med bostadsbristen. Under 2016 har förslag figurerat om investeringar på ca 150 miljarder årligen för att bygga bort bostadsbristen. SFS kan visserligen inte ta ställning till den exakta siffran då den avser bostadsbristen för fler grupper än studenter. Vi menar dock att exempelsiffran ger en fingervisning om att regeringens satsning inte är tillräcklig för att hantera bristen på bostäder för studenter.

Saknas: Ett studiemedel som täcker kostnaderna

Budgetpropositionen innehåller inga förslag om ändringar av studiemedlet, som idag baseras på prisbasbeloppet. Det pekar på att studiebidraget ligger kvar på 2 816 kr och studielånet på 7 088 kr. Den totala summan om 9 904 kr räcker i dagsläget inte till de utgifter som studenter, enligt Konsumentverkets uppskattningar, bör klara av. Enligt beräkningar behöver en student ca 10 106 kr i månaden för att täcka kostnaderna - om hen bor i en studentbostad. Med tanke på att alltför många studenter tvingas söka bostad på en allt dyrare andrahandsmarknad torde det vara uppenbart att studiemedlet ofta inte räcker. En naturlig följd av ett för lågt studiebidrag är att en del studenter - de som saknar sparade medel och inte får stöd från familj eller andra närstående - behöver extrajobba eller i värsta fall behöver avbryta sina studier. Vi ser alltså en oroande utveckling där högre studier inte är till för alla parallellt med att regeringen vill satsa på en breddad rekrytering och ökad genomströmning.

SFS anser studiemedlet måste höjas. Vi vill då inledningsvis se en balans med lån och bidrag, för att på sikt övergå till ett studiemedel som bara består av bidrag. Vi finner det beklämmande att ingen sådan utveckling står att skymta i budgetpropositionen.

Sammanfattning

Både sett till antalet förslag och i de summor som satsas inom utgiftsområdet utbildning och universitetsforskning är det tydligt att regeringen prioriterar dels forskning, dels att fler ska få tillgång till utbildning. Vi är givetvis positiva till att dessa två områden stärks. Men vi tycker samtidigt att det är viktigt att rikta blicken från de enskilda förslagen och se hur regeringen väljer att hantera helheten. Hur utvecklas fördelningen mellan olika utbildningar och närliggande områden? Hur behandlar regeringen utbildning i relation till andra delar av samhället?

Fördelningen mellan de olika områden som ingår i akademien och utbildningssektorn i stort följer en utveckling som har varit tydlig i flera år. Samtidigt som forskningen får alltmer pengar står den högre utbildningen år efter år och stampar på samma eller till och med lägre nivåer. Detta skapar brister i utbildningskvaliteten och skadar samtidigt det samspel mellan utbildning och forskning som är utmärkande för akademien. Problemet är givetvis inte att mer resurser tillförs till forskningen, utan att resurstilldelningssystemet för högre utbildning inte fungerar och inte gynnar kvalitetsutveckling.

De utbildningssatsningar som trots allt görs syftar ofta till att höja kompetensen på arbetsmarknaden. Budgetpropositionen 2017 är inget undantag. Flera av de satsningar som görs för att ge fler människor behörighet till olika utbildningsformer, och de satsningar som görs på utbildningar till vuxna, motiveras med att sådana åtgärder kommer att vara kompetenshöjande och hjälpa människor till jobb. Även satsningarna på lärarutbildningarna får en sådan motivering, i och med att regeringen pekar på att det finns en brist på behöriga lärare inom skolan. Detta ger skäl att misstänka att regeringen inte prioriterar högre utbildning som sådan, utan bara ser den som ett medel för andra ändamål såsom jobb. Men det är fel, och *kontraproduktivt*, att behandla högre utbildning som en arbetsmarknadsåtgärd.

Lärosätena behöver en hög grad av autonomi och långsiktighet i sin verksamhet och utbildningsutbudet måste bygga på en vidare syn på vad som är användbart för studenter. Användbarhet handlar om mycket mer än att producera direkt tillämpbara färdigheter och den politiska sektorn saknar den insyn och förståelse som behövs för att säkra de kunskaps- och kompetensbehov som kommer att finnas om 10 eller 20 år. Det handlar inte minst om att hjälpa människor att utveckla förmågan till fritt tänkande, problemlösning, kritisk och självkritisk reflektion och förmågan att känna glädje i att ta in och förädla kunskap. Lärosäten som själva får kontrollera sitt utbildningsutbud, utan politisk detaljstyrning, kan bättre sörja för den bredd av kompetenser som kommer att behövas på sikt. Det är en fråga om effektivitet, och det är en fråga om kvalitet

SFS

Sveriges förenade studentkårer